

Dwie znamienne rocznice

Lipiec to miesiąc wyjątkowy, kiedy w dwóch kolejnych dniach Polacy czczą wyjątkowe wydarzenia związane z dziejami polskiego oręża. Pierwsze z nich to kolejna 77 rocznica powstania Odrodzonego Wojska Polskiego, druga zaś to taka sama rocznica związana z działaniami partyzanckimi w Lasach Parczewskich i okalającym je regionie tej części Podlasia.

21 lipca 1944 r. to data formalnego powołania Odrodzonego Wojska Polskiego, które obok oddziałów radzieckiej Armii Czerwonej, walczyło na Froncie Wschodnim - decydującym frontem II wojny światowej i wspólnie z żołnierzami radzieckimi wypędziło ostatecznie w 1945 roku Niemców okupujących Polskę od 1939 roku. Formalnie, ponieważ wtedy, w tym dniu Krajowa Rada Narodowa, jako najwyższy organ władzy w odradzającym się spod okupacji niemieckiej państwie polskim, powołała nasze wojsko do istnienia. Nie oznacza to wcale, że go wcześniej nie było. Formacje, które w lipcu zaliczono w jego skład, powstały już wcześniej, bo pierwszy oddział Gwardii Ludowej (przekształconej później w Armię Ludową) - dowodzony przez Franciszka Zubrzyckiego, ps. „Mały Franek” - wyruszył do walki partyzanckiej w maju 1942 roku. Wcześniej, od wiosny 1941 roku, prowadziły walkę partyzancką oddziały Batalionów Chłopskich (wcześniej występujące jako Chłopska Straż (Chłostr), a od lutego 1942 roku istniała podziemna Armia Krajowa, powstała na bazie dwóch organizacji konspiracyjnych: Służba Zwycięstwu Polski (SZP) i Związku Walki Zbrojnej (ZWZ). Niektóre oddziały tych organizacji weszły w skład Odrodzonego Wojska Polskiego. Z kolei, w pierwszej połowie 1943 roku sformowano na ziemi radzieckiej, w Sielcach nad Oką, pierwszą regularną jednostkę w postaci 1 Dywizji Piechoty im. Tadeusza Kościuszki, która w dniach 12 – 14 października tegoż roku stoczyła bitwę pod Lenino. Następnie powstał tam 1 Korpus oraz cała Armia, która otrzymała na ziemiach polskich nazwę I Armia Wojska Polskiego. Na terytorium tzw. Polski Lubelskiej, między Bugiem a Wisłą sformowano kolejne jednostki jak II Armia Wojska Polskiego, I Korpus Pancerny (największa polska jednostka pancerna z okresu II wojny światowej), I Korpus Lotnictwa Mieszanego, 3 Dywizja Artylerii Przeciwlotniczej, 4 Dywizja Lotnictwa Mieszanego, 2 Dywizja Artylerii (organizowana w rejonie Włodawy), 9 Brygada Artylerii Przeciwpancernej, 4 Brygada Saperów, 5 pułk czołgów ciężkich, 3 pułk moździerzy, a także szereg oddziałów wsparcia i zabezpieczenia. Na mocy lipcowej ustawy KRN polscy żołnierze, już nie na obczyźnie, ale na polskiej ziemi podjęli dalszą walkę o wyzwolenie Ojczyzny. Po wypędzeniu Niemców żołnierze Odrodzonego Wojska Polskiego, w pamiętnym maju 1945 roku, zawiesili

polские flagi narodowe na gruzach Berlina stolicy hitlerowskiej III Rzeszy Niemieckiej. Przynieśli wyzwolenie słowiańskim pobratymcom na Łużycach i w Czechosłowacji. Brali udział w uroczystej paradzie zwycięstwa w Moskwie (podczas gdy polscy żołnierze na Zachodzie zostali odsunięci na „boczny tor” przez aliantów zachodnich). Po zakończeniu działań wojennych Wojsko Polskie stanowiło drugą (po Armii Radzieckiej) siłę w bloku militarnym zwanym Układem Warszawskim. Polscy żołnierze wnieśli znaczący wkład w odbudowę Polski ze zniszczeń wojennych oraz, pod flagą Organizacji Narodów Zjednoczonych, wzięli zaszczytny udział w wielu misjach pokojowych w różnych punktach na kuli ziemskiej. I były to faktycznie misje pokojowe zakończone w większości sukcesem. W wojsku tym służyło wielu przedstawicieli polskich Sił Zbrojnych walczących w czasie II wojny światowej na wielu frontach u boku aliantów zachodnich, którzy powrócili po wojnie do kraju i przyczynili się w sposób znaczący do wzmocnienia Odrodzonego Wojska Polskiego.

Chcąc więc oddać hołd bohaterom Wojska Polskiego, w dniu 21 lipca 2021 roku, grupa działaczy Związku Weteranów i Rezerwistów Wojska Polskiego, Związku Żołnierzy Wojska Polskiego, Związku Kombatantów Rzeczypospolitej Polskiej i byłych Więźniów Politycznych oraz Stowarzyszenia „Pokolenia” złożyła wiązanki kwiatów przy Cmentarzu Wojennym w Chełmie, ul. I Pułku Szwoleżerów. Minutą ciszy uczcili pamięć wszystkich bez wyjątku polskich żołnierzy, którzy oddali swoje życie w walce o wyzwolenie Ojczyzny spod okupacji niemieckiej. W podobny sposób postąpili członkowie tych organizacji w innych miejscowościach województwa lubelskiego np. w Lublinie, Parczewie, Sawinie, Zamościu oraz we Włodawie.

Z kolei w dniu 22 lipca b. r. odbyły się uroczystości patriotyczne z okazji 77. rocznicy walk partyzanckich z niemieckim najeźdźcą w Lasach Parczewskich i mordu dokonanego przez Niemców na mieszkańcach wsi Makoszka i Plebania Wola w powiecie parczewskim. Rozpoczęły się one od złożenia kwiatów w leśniczówce Makoszka, pod pomnikiem partyzanta Edwarda Drozda, dwudziestoletniego obywatela USA pochodzenia polskiego, który zginął w zasadzce w pobliżu Makoszki w maju 1944 roku. Dalsza część uroczystości odbyła się w Plebaniej Woli, gdzie w miejscowej kaplicy p.w. św. Marii Magdaleny została odprawiona uroczysta Msza św. w intencji pomordowanych w lipcu 1944 roku. Po modlitwie zebrani przeszli pod pomnik upamiętniający mieszkańców wsi Makoszka i Plebania Wola, celem oddania hołdu pomordowanym.

Pod pomnikiem głos zabrał Jerzy Sz waj - przewodniczący Sejmiku Województwa Lubelskiego, Janusz Hordej uk – starosta parczewski oraz Grażyna Lamczyk - Wójt Gminy

Dębowa Kłoda. W swoich wystąpieniach odnieśli się do tragicznych wydarzeń sprzed 77 lat, podkreślili jak ważna jest w życiu narodu pamięć następnych pokoleń i oraz jak niezwykle istotne jest pielęgnowanie historii. Następnie dr Paweł Kiernikowski - sekretarz Zarządu Wojewódzkiego Związku Weteranów i Rezerwistów Wojska Polskiego w Lublinie z/s. w Chełmie przypomniał rys historyczny tragedii, jaka spotkała mieszkańców miejscowości Makoszka, Plebania Wola i Kolonia Borki w lipcu 1944 roku. Podkreślił, że 22 mieszkańców tych podlaskich wiosek zostało zamordowanych w Krężnicy Jarej k/Lublina (za to, że byli Polakami) nie przez mitycznych nazistów, ale przez Niemców opętanych zbrodniczą ideologią hitleryzmu, którzy od początku okupacji Polski prowadzili politykę terroru w stosunku do Polaków i innych obywateli polskich. Zebrani mogli także wysłuchać tekstów związanych z historią wydarzeń z lipca 1944 r. przygotowanych przez Martynę Czech, Zofię Szyszkowską oraz Martynę Kozak – uczennice Szkoły Podstawowej im. Armii Krajowej w Dębowej Kłodzie, pod kierunkiem Marty Musiatewicz – nauczycielki tej szkoły. Następnie liczne delegacje: władz samorządowych i państwowych, służb mundurowych, organizacji kombatanckich (wśród nich delegacja ZW ZWiRWP w Lublinie z/s. w Chełmie w składzie: st. sierż. pchor. (s) mgr Marian Lipczuk – wiceprezes ZG ZWiRWP w Warszawie, kpt (s) mgr Jan Borowik – prezes ZW ZWiRWP w Lublinie z/s. w Chełmie oraz st. sierż. (s) dr Paweł Kiernikowski – sekretarz ZW ZWiRWP w Lublinie z/s. w Chełmie, delegacja ZP ZWiRWP w Parczewie z kpt. (s) Władysławem Trynieckim na czele i delegacja Koła Terenowego ZWiRWP w Sawinie (wraz z poczem sztandarowym) z st. kpr. (s) Mieczysławem Wroną), leśników, duchowieństwa oraz pobliskich szkół, uczestniczące w uroczystości, złożyły przy wspomnianym pomniku wiązanki biało - czerwonych kwiatów.

Kolejna część uroczystości miała miejsce przy pomniku poświęconym pamięci poległych partyzantów i innych ofiar II wojny światowej, znajdującym się w Lasach Parczewskich. Należy nadmienić, że lasy te stały się silną bazą partyzancką, z której Niemcy otrzymywali dotkliwe ciosy. Stacjonowały tu oddziały partyzanckie Gwardii Ludowej i Armii Ludowej, Batalionów Chłopskich, Armii Krajowej oraz partyzantów radzieckich. Partyzantom niejednokrotnie pomagali mieszkańcy okolicznych wsi. W połowie lipca 1944 roku Niemcy rozpoczęli akcję „Cyklon”, której celem było wyniszczenie stacjonujących tu partyzantów. Walki te przerwały oddziały Armii Czerwonej, które, w pamiętnych dniach lipcowych wyparły Niemców z Podlasia, Ziemi Chełmskiej i innych terenów między Bugiem a Wisłą.

Wspomniane delegacje minutą ciszy oddały cześć wszystkim bez wyjątku partyzantom oraz złożyły wiązanki kwiatów. Dodatkowo uroczystości uświetniły występy

dwóch zespołów wokalnych z gminy Dębowa Kłoda (Echo Dębowej i Chmiel) oraz zespołu Jarzębina z Sawina. Wystąpiły one z szerokim repertuarem pieśni patriotycznych. Oprawę muzyczną uroczystości jak zawsze zapewniła Młodzieżowa Orkiestra Dęta z Parczewa pod batutą Jacka Domańskiego.

Należy nadmienić, że tradycyjnie organizatorem uroczystości związanych z obchodami 77 rocznicy walk partyzanckich w Lasach Parczewskich była Grażyna Lamczyk - wójt gminy Dębowa Kłoda i Janusz Hordejuk - starosta parczewski.

USTAWA
z dnia 21 lipca 1944 r.
o przejęciu zwierzchnictwa nad Armią Polską w ZSRR i o scaleniu Armii Ludowej
i Armii Polskiej w ZSRR, w jednolite Wojsko Polskie.

Krajowa Rada Narodowa postanawia:

1. przyjąć zwierzchnią władzę nad Armią Polską w ZSRR.
2. Zjednoczyć Armię Ludową z Armią Polską w ZSRR.
3. Zjednoczone Armie noszą nazwę Wojska Polskiego.
4. Powołać do życia Dowództwo Naczelne Wojska Polskiego, w którego skład wejdą: Naczelny Dowódca, dwaj jego zastępcy, oraz dwaj członkowie Dowództwa.
5. Stopnie generalskie nadaje w Wojsku Polskim Prezydium Krajowej Rady Narodowej na wniosek Dowództwa Naczelnego. Prawo nadawania wszystkich innych stopni Prezydium Krajowej Rady Narodowej przekazuje Dowództwu Naczelnemu
6. Dekret niniejszy nie narusza operacyjnego podporządkowania Dowództwu Naczelnemu Armii Czerwonej formacji Wojska Polskiego.

Przewodniczący Krajowej Rady Narodowej:

Bolesław Bierut

Przewodniczący Polskiego Komitetu Wyzwolenia Narodowego:

Edward Osóbka-Morawski

Kierownik Resortu Obrony Narodowej:

Michał Rola-Żymierski, generał broni

Dz. Ustaw nr 1, poz. 2. s. 2.

Marszałek Polski Michał „Rola” Żymierski - Naczelny Dowódca Odrodzonego Wojska Polskiego

Chełm, 21 lipca 2021 r. Delegacja LOW ZWiRWP
 (od lewej: ppłk (s) Józef Piłat – członek Prezydium ZW ZWiRWP w Lublinie z/s. w Chełmie,
 st. sierż. pchor. (s) mgr Marian Lipczuk – wiceprezes ZG ZWiRWP w Warszawie,
 kpt. (s) mgr Jan Borowik – prezes ZW ZWiRWP w Lublinie z/s. w Chełmie

Kamień-pomnik upamiętniający śmierć partyzanta Edwarda Drozda
 koło leśniczówki Makoszka

st. sierż. (s) dr Paweł Kiernikowski – sekretarz ZW ZWiRWP w Lublinie z/s. w Chełmie przedstawia rys historyczny tragicznych wydarzeń lipca 1944 r. (po jego prawej stronie poczet sztandarowy Koła Terenowego ZWiRWP w Sawinie)

Delegacja ZW ZWiRWP w Lublinie z/s. w Chełmie (od prawej: kpt. (s) mgr Jan Borowik – prezes ZW ZWiRWP w Lublinie z/s. w Chełmie, z kwiatami st. sierż. pchor. (s) mgr Marian Lipczuk – wiceprezes ZG ZWiRWP w Warszawie)

Delegacja ZP ZWiRWP w Parczewie
(w mundurze: kpt. (s) Władysław Tryniecki – prezes ZP ZWiRWP w Parczewie)

Plebania Wola, 22 lipca 2021 r. Pomnik ku czci mieszkańców wsi Plebania Wola, Makoszka i Kolonia Borki zamordowanych przez Niemców

Partyzanci z Armii Ludowej w Lasach Parczewskich

Grupa partyzantów z 27 Wołyńskiej Dywizji Piechoty Armii Krajowej w Lasach Parczewskich

Pozostałości po ziemiance partyzanckiej w Lasach Parczewskich

Pomnik ku czci poległych partyzantów w Lasach Parczewskich

Tekst: st. sierż.(s) dr Paweł Kiernikowski
Zdjęcia: Andrzej Symotiuk oraz z Internetu